

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre SŠ
10. ročník, školský rok 2017/2018

Písomný test pre kategórie A a B

1. Nájdi v texte nesprávne údaje a v Odpoved'ovom hárku ich priamo v texte podčiarkni:

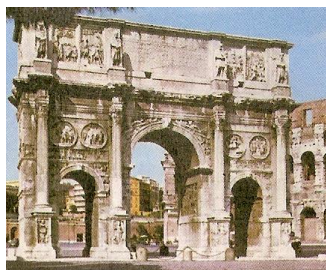
Herodotos bol Grék, historik, cestovateľ a žil asi pred 2500 rokmi. Zaujímal sa o vojenské výboje Macedónskej ríše, ktorá napadla Grécko. Neopísal a nevymenoval len detaily vojny, ale pokúsil sa zhodnotiť, prečo vznikli a s akými dôsledkami sa skončili. Opieral sa len o dokumenty a overené správy. Preto ho považujeme za prvého historika – „otca dejepisu“. Ďalší historik Tukydidés opisoval vojny medzi Sparou a Peržanmi, avšak výklad podopíňal aj rozprávaním legend.

2. Historické pramene sú základom práce historika a nevyhnutným zdrojom historického poznávania. Odpovedajte na nasledujúce otázky a správne odpovede zaznačte uvádzajúcim písmenom do Odpoved'ového hárku:

- a) Aké informácie zahŕňajú sekundárne historické pramene?
- b) Čo sú marginálie?
- c) Keď niekto povie, že našiel faksimile, čo našiel?
- d) Ako nazývame nástennú maľbu zapracovanú do vlhkej omietky?

3. Po prečítaní jednotlivých tvrdení označte ich správnosť alebo nesprávnosť slovami „áno“ alebo „nie“ a zapíšte ich do Odpoved'ového hárku:

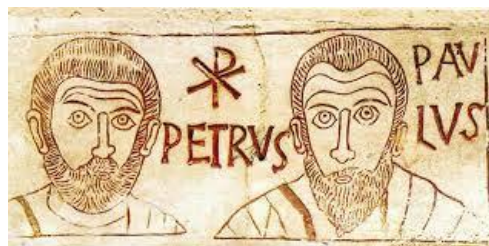
- a) Na obrázku je jeden z víťazných oblúkov v Ríme. Dal ho postaviť Július Caesar po víťazstve nad Galmi (viď obr. a).

a)

b)

c)

- b) Konštrukciu oblúka, ako mnoho ďalších architektonických prvkov, prevzali Rimania od Grékov (viď. obr.b).

- c) Počas Nerovej vlády bol v Ríme v roku 64 požiar, z ktorého obvinili kresťanov. Nero dal mnohých popraviť, zahynuli aj apoštoli sv. Peter a sv. Pavol (viď. obr. c).
- d) Do obdobia Tiberiovej vlády spadá život i ukrižovanie Ježiša Krista.
- e) V Ríme vznikla medzi populárnymi a optimátmi roku 88 pred. Kr. občianska vojna sprevádzaná vzájomným prenasledovaním a vydávaním proskripcií. Po Sullovom víťazstve sa začala diktatúra.

4. Doplňte v Odpoved'ovom hárku chýbajúce údaje označené písmenami A – D:

Germáni si vytvorili na území Západorímskej ríše viacero kráľovstiev. Ostrogóti prenikli z územia strednej Európy do Talianska. Ich hlavným mestom bolo mesto **A** Longobardi sa stretli v Panónii s Gepidmi a ich spojencami Slovanmi. Keďže Longobardi v boji s Gepidmi prehrávali, požiadali o pomoc kmeň **B** , ktorý prišiel do Európy a pomohol mu v roku 568 zvíťaziť. Tento rok sa považuje za koniec ... **C** Longobardi odišli na sever Talianska a dodnes sa toto územie nazýva Lombardia-Longobardia. V Európe sa položili základy nových ...**D** štátov.

5. Historikovi už dávnejšie zamestnával problém lokalizácie miesta bitky medzi Slovanmi a Frankami. Niektorí ho hľadali na južnej Morave, iní v južných Čechách, ďalší na Slovensku. Historickú hádanku vyriešil slovenský historik Vincent Sedlák. Na základe geografických údajov a miestneho názvoslovnia dokázal, že sa bitka odohrala v dnešnom Rakúsku. Zložením názvu riečky a všeobecného označenia opevneného objektu vznikol názov: **Názov napíšte do Odpoved'ového hárku.**

6. V roku 2018 si pripomíname výročie rozpadu Rakúsko-Uhorska. V rámci formovania nového štátneho útvaru – Československej republiky propaganda využívala frázu o tisícročnej porobe Slovákov v Uhorskom kráľovstve a dejiny tohto štátu sa interpretovali v negatívnom význame. Vráťme sa na začiatok existencie tohto štátu.

a)

b)

Do textu v Odpoved'ovom hárku dopíšete namiesto písmen A, B, C správne údaje:

Pohanský vojvoda Vajk, sa po tom, ako prijal kresťanstvo a meno Štefan stal nitrianskym kniežaťom. Kruto potlačil svojich súperov, zástancov pôvodného nomádskeho spôsobu života a odporcov kresťanstva. Zápas o moc vyhral Štefan v rozhodujúcej bitke v r. 997. Krátko na to bol**A** (kým).....korunovaný (obr. a) za uhorského kráľa. Krajinu christianizoval a feudalizoval. V hierarchii moci stál na samom vrchole. Zriadil inštitúcie, ktoré vykonávali jeho vôľu v niekoľkostupňovej hierarchii kráľovských úradníkov. Vydal zákonník, zaviedol komitátnu správu, t. j. územie rozdelené na komitáty/župy spravovali ním dosadení úradníci a zriadil funkciu.....**B**....., ako najvyššieho úradníka kráľovstva. Jeho pozícia je symbolicky zobrazená na miniatúre (obr. b), ktorú by ste v origináli našli vo **C** (zdroj)

7. Správne odpovede zakrúžkujte v Odpoved'ovom hárku:

Súbor lokálnych vojen, ktorý súhrnne nazývame Tridsaťročná vojna, bol celoeurópskym vojenským, mocenským, náboženským konfliktom 17. storočia. Za jeho začiatok sa považuje udalosť známa ako:

- a) pražské artikuly b) pražská defenestrácia c) pražská jar

Po utíšení bojov v parciálnych ohniskách konfliktu bola Tridsaťročná vojna ukončená podpisom zmluvy v roku 1648, ktorú nazývame:

- d) Brabantský mier e) Flanderský mier f) Westfálsky mier

8. Kvôli rozšíreniu územia svojej krajiny viedli kráľovské dynastie nielen nákladné vojny, ale i dômyselnú sobášnu politiku. Tak sa stávalo, že predstavitelia jednej dynastie mohli vládnuť v dvoch či viacerých krajinách. **Z abecedného zoznamu európskych krajín** (Anglicko, České kráľovstvo, Francúzsko, Grécke kráľovstvo, Litovské kniežatstvo, Neapolské kráľovstvo, Poľské kráľovstvo, Prusko, Rakúsko-Uhorsko, Rusko, Škótsko, Španielske kráľovstvo, Uhorské kráľovstvo) **zvoľte tie, v ktorých vládli (určitú dobu) panovníci z vybraných dynastií.**

V Odpoved'ovom hárku dopíšete k uvedeným menám príslušné krajiny.

9. V novovekých dejinách nestáli na čele štátnych útvarov vždy iba dediční panovníci. Existovali i volení reprezentanti. **V Odpoved'ovom hárku podčiarknite tie posty, ktoré sa dali získať vo voľbách vybranými voliteľmi:**

Barón, gróf, knieža, cisár Svätej ríše rímskej nemeckého národa, kurfirst, pápež.

10. V Odpoved'ovom hárku podčiarknite v troch úlohách a), b), c) vždy iba jeden pojem, ktorý do skupiny logicky nepatrí:

a) Svätá aliancia, bitka troch cisárov, Tylžský mier, bitka pri Poltave, knieža Metternich.

b) konfедераčné články, bostonský čajový večierok, Thomas Jefferson, Viedenský kongres, bitka pri Gettysburgu

c) dobytie Konstantinopolu, Szatmársky mier, Jozef II., mierová zmluva zo Sévres, Parížska mierová konferencia v roku 1856.

11. Prečítajte si pozorne nasledujúce vety a v Odpoved'ovom hárku zakrúžkujte iba tie, ktoré sú pravdivé:

a) Za vlády Ľudovíta XIV. Francúzsko nevstúpilo do žiadnych vojenských konfliktov a viedlo mierovú politiku.

b) Povstanie uhorských jakobínov krvavo potlačil Jozef II.

c) Karol Róbert z Anjou si najímal husitské vojská ako žoldnierov, aby mu pomohli na území Uhorska v bojoch s oligarchami, okrem iného i v bitke pri Rozhanovciach.

d) Po likvidácii Parížskej komúny v tzv. krvavom týždni prišlo vo Francúzsku k reštaurácii Bourbonovcov.

e) Anglická kráľovná Viktória bola korunovaná za indickú cisárovnú.

f) Dôsledky zámorských objavov boli záležitosťou iba najstaršej koloniálnej ríše Španielska a čiastočne Portugalska a nemali priamy vplyv na hospodárstvo ostatných európskych krajín.

g) Z desať vybraných osobností: Lajos Kossuth, cár Mikuláš I., Guiseppe Garibaldi, Štefan Moyzes, knieža Metternich, František Palacký, Karol Marx, Ján Kollár, František Jozef I., Michal Miloslav Hodža, všetci zažili revolučný rok 1848.

h) Zjednotenie Nemecka bolo vyhlásené na Berlínskom kongrese.

i) V Búrskych vojnách bojovali holandskí starousedlíci na juhu Afriky voči svojej materskej krajine za dosiahnutie nezávislosti od Holandska.

j) Muzeálna slovenská spoločnosť zdedila v Turčianskom Svätom Martine budovu i zbierky po Matici slovenskej.

12. Doplňte v Odpoved'ovom hárku rok a zakrúžkujte správnu možnosť:

Čo sprevádzalo udalosti tzv. krvavej nedele v roku..... v Rusku?

a) výstrel z krížnika Auróra

b) streľba do procesie veriacich

c) zatknutie Lenina

13. Prečítajte si text a v Odpoved'ovom hárku priradte k uvedeným názvom novín a časopisov osobnosť redaktora:

Politické podmienky absolutistického režimu na začiatku 19. storočia a neskôr v 50. rokoch nedovoľovali zakladať politické strany a spolky, preto literatúra a tlač zohrávali dôležitú úlohu nielen ako názorová platforma, ale i pri formovaní národného vedomia. V nasledujúcich rokoch zase bránila rozvoju politického života štátna doktrína uhorského štátu, cieľom ktorej bolo potlačiť hnutia nemaďarských národností. Tlač vydávaná v rôznych podobách slovenčiny tvorí preto dôležitú súčasť formovania niekoľkých generácií Slovákov.

a) Nitra

b) Pešťbudínske vedomosti

c) Slovenský týždenník

14. Prečítajte si text a na vybodkované miesta v Odpoved'ovom hárku doplňte údaje:

Atentát na následníka Rakúsko-Uhorska v bosnianskom meste Sarajevo bol zámienkou, aby mocnosti združené v mocenských blokoch **Trojopolok**.....

a **Dohoda**.....rozpútali vojnový konflikt, ktorý sa označoval ako Veľká vojna a zásadným spôsobom zmenil svet. Oficiálnym dátumom skončenia Veľkej vojny, ktorá sa až neskôr označovala ako prvá svetová, bol deň kapitulácie Nemecka.....Po ňom nasledovali zložité mierové rokovania s každou porazenou krajinou zvlášť. Vznikol nový, tzv.systém usporiadania Európy.

15. Habsburgovci vládli v Uhorsku od roku 1526. Za takmer štyristo rokov prešiel vzájomný vzťah dynastie a uhorských politikov niekoľkými krízovými obdobiami a prakticky stále medzi týmito dvoma stranami trvalo napätie. Dvakrát vyústilo do aktu detronizácie Habsburgovcov na uhorskom tróne, t. j. k aktu zvrhnutia a to nielen aktuálneho panovníka ale celej dynastie.

Zapíšte dva údaje, prípadne udalosti, kedy prišlo v Uhorsku v 18. a 19. storočí k detronizácii/zvrhnutiu Habsburgovcov z trónu.

16. V Odpoved'ovom hárku podčiarknite mesto, ktoré Slovensko nestratilo Viedenskou arbitrážou roku 1938:

Nové Zámky, Košice, Levice, Šurany, Nitra

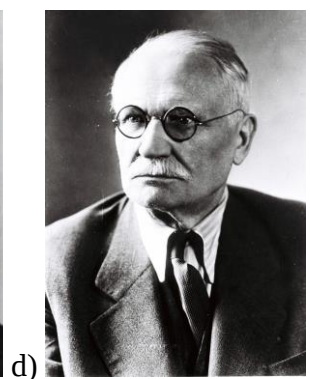
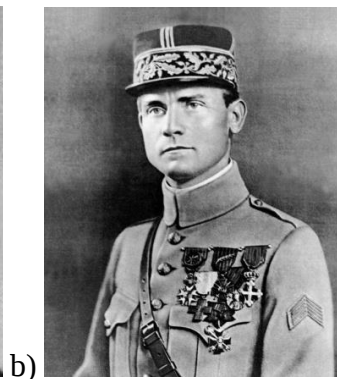
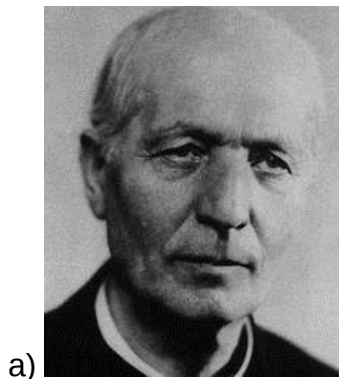
17. Historický prameň je zdrojom informácií a dôležité je dešifrovať ho. Po prečítaní úryvku zaznačte v Odpoved'ovom hárku správne odpovede za písmenami a), b).

„Po čo som išiel do Paríža? Napraviť svoje premeškanie a hriech slovenskej delegácie. Teraz sa robí mapa Európy, teraz sa zostavuje pozemková kniha národov. Chcel som vedieť, či má

Slovensko svoju stranu „A“ a „B“, alebo či mu nechali len tú stranu „C“. A v zmluve so štátom Česko-slovenským uzavretom Slováci nemajú ani strany „A“ ale ani strany „B“. Totiž nemáme ani mena ani majetku. Zariadení sú Rusíni, trebárs je ich len štvrtina naša, zariadené sú menšiny, ale o nás Slovákoch vo veľkej knihe národov niet ani spomienky, lebo meno Slováka zamenila za Čechoslováka. ... My s Čechmi sme nikdy netvorili jeden národ, máme celkom inú mentalitu, iný temperament, inú kultúru, iný spev, inú literatúru. ... Išiel som do Paríža s našou zlatou bullou, s „Československou dohodou“, uzavretou ... v Pittsburgu. Je to veľmi vážny dokument a náš talizman v týchto bojoch o slobodu národa“.

a) Z úryvku vydedukujte, v ktorom roku sa odohrali udalosti opísané v emotívnom texte. Z možností vyberte príslušný rok a podčiarknite ho: 1919, 1920, 1825

b) Ktorý z vrcholných predstaviteľov slovenského politického života v 20. storočí nám zanechal tento odkaz? Označte jeho podobizeň príslušným písmenom a pripíšte k nemu meno:

18. Druhá svetová vojna sa stala impulzom k rozpadu koloniálnych mocností. **Ktoré dve z uvedených tvrdení nie sú správne? Uvedte ich pod príslušným písmenom v odpoved'ovom hárku:**

- a) z bývalých britských kolónií vznikli nové štáty: India, Pakistan, Cejlón, Barma, Jordánsko
- b) z bývalých amerických kolónií vznikli: Kuba, Havajské ostrovy, Izrael
- c) z bývalých francúzskych kolónií vznikli: dva Vietnamy, Laos, Kambodža, Libanon, Sýria
- d) z bývalých nemeckých kolónií vznikli: Indonézia, Juhoafrická republika, Togo

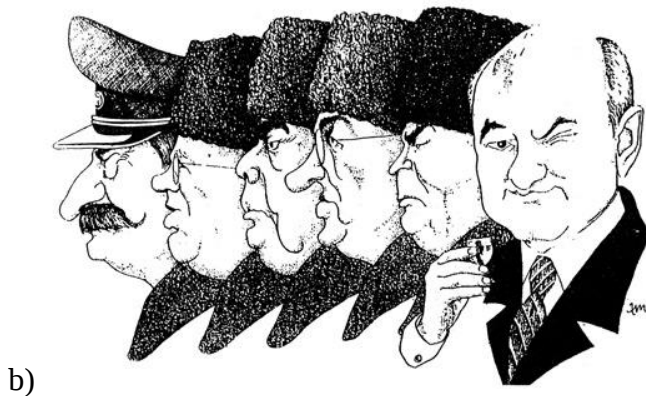
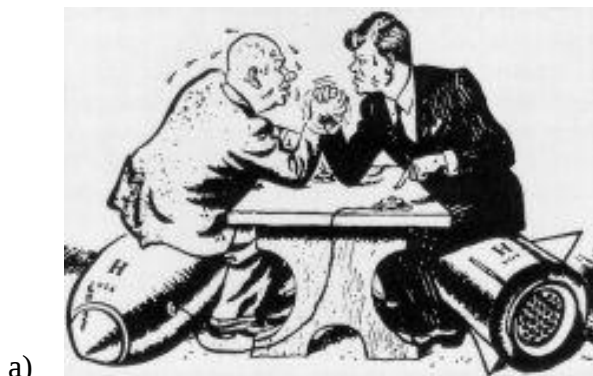
19. V Odpoved'ovom hárku doplňte za uvádzajúcim písmenom chýbajúce/požadované údaje:

- a) Radu piatich (na parížskej mierovej konferencii) tvorili najvyšší politickí predstavitelia USA, VB, Francúzska, Japonska a
- b) Posledný rakúsky cisár, ktorý vládol na konci 1. svetovej vojny chcel pred rozpadom zachrániť svoju ríšu. Aké riešenie navrhol v manifeste zo dňa 16.októbra 1918?

c) Deklaráciu slovenského národa, ktorú slávnostne prijala SNR v Martine 30. októbra 1918 navrhol evanjelický kňaz

d) Akou zmluvou, ktorá bola podpísaná 23. marca 1939 bolo Slovensko pripútané k Nemecku?
.....

20. Dešifrujte dve karikatúry a stručne vystihnite, k akým historickým udalostiam /javom sa vyjadrujú:

Autori: PhDr. Anna Bocková, PhD., PhDr. Daniela Kodajová, PhD.

Recenzent: PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc.

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydal: IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2018